

Interreg

**Współfinansowane
przez Unię Europejską**

Czechy – Polska

**Zakładací deska a epitafia na zdi u kostela sv.
Mikuláše v Nowé Rudě**

■ Co jsou epitafia?

Epitafia jsou kamenné desky připomínající zemřelé, které spojují náhrobní funkci s prvky sochařského umění. Nejčastěji obsahují jméno, datum a krátký nápis, často také symbolické zobrazení postav. V Nowé Rudě představují epitafia cenné svědectví o historii bývalých obyvatel města a jejich přenesení do opěrné zdi u kostela umožnilo zachovat tyto památky po zrušení starého hřbitova.

Před konzervací

Základní deska a epitafy před provedením konzervačních prací

Po konzervaci

Základní deska a epitafy po provedení konzervačních prací

Zakládací deska (1631)

Zakládací deska z roku 1631, zazděná do obvodové zdi kostela sv. Mikuláše, je jedním z nejstarších a nejcennějších svědectví o historii farnosti a někdejší komunity Nové Rudy. Tvoří součást jedinečného souboru náhrobních a epitafních desek, které byly zachovány z bývalého hřbitova u barokního kostela, jenž se na tomto místě kdysi nacházel.

Krátká historie desky

Deska pochází z doby, kdy na tomto místě stál barokní kostel sv. Mikuláše, vystavěný kolem roku 1550 po obnově města po vpádu českého vojska. Tento kostel byl druhým farním chrámem v Nové Rudě a více než 250 let sehrával klíčovou roli v náboženském životě místních obyvatel.

Vedle kostela se nacházel farní hřbitov, který byl používán do roku 1818. Během výstavby současného neogotického kostela (zahájené v roce 1885) byl starý hřbitov zrušen a nejcennější desky byly přeneseny do nově budované opěrné zdi na straně ulice Kościelna.

Mezi nimi se nacházela právě zakládací deska z roku 1631, jejíž znovuzazdění umožnilo zachovat její historickou hodnotu a charakter tohoto místa.

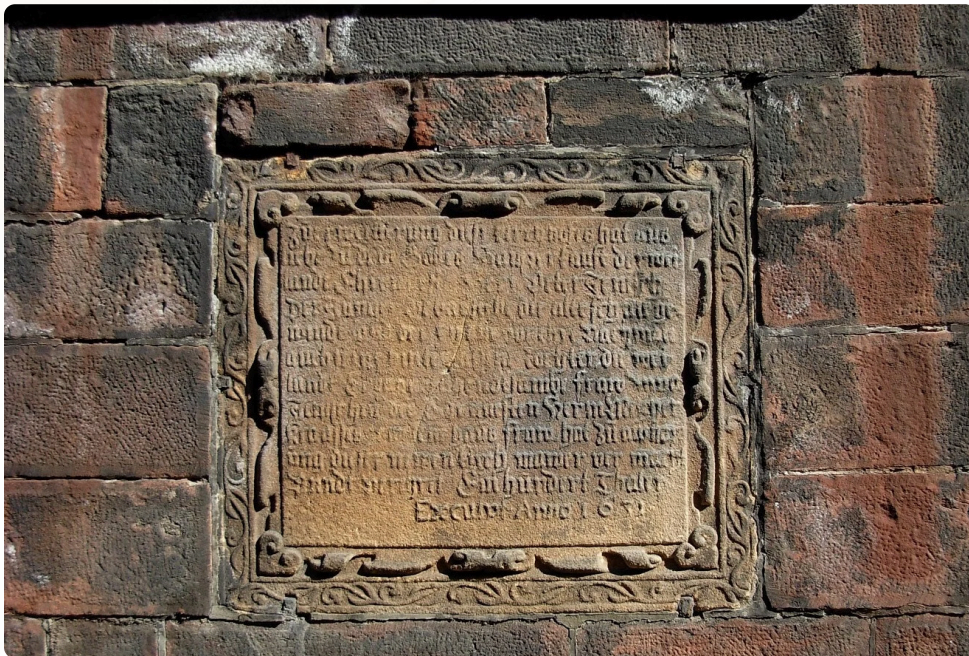
Vzhled a symbolika zakládací desky

Tabule byla zhotovena z pískovce, typického pro slezské a dolnoslezské kamenické řemeslo 17. století. Její kompozice je jednoduchá, a přesto elegantní.

Charakterizují ji:

- obdélníkový tvar
- výrazné orámování
- renesančně-barokní uspořádání nápisu
- dobové písmo s výrazně profilovanými liniemi
- nápis v němčině

Text tabule — dnes částečně setřený — připomínal událost nebo osobu spojenou s rozvojem farnosti. Dochované fragmenty naznačují fundanční charakter a vazbu na činnost tehdejší katolické komunity města.

Fundanční deska před provedením restaurátorských prací

Zakládací deska po provedení restaurátorských prací

Epitafium Judity (1631)

Epitafium připomíná Juditu, členku rodu Kesslerů. Patří k nejstarším dochovaným sepulkrálním deskám v Nowé Rudě. Vzniklo v roce 1631 a pochází z bývalého hřbitova u kostela, který náležel k dřívějšímu baroknímu farnímu kostelu Horního Města. Dnes je deska součástí jedinečné „galerie paměti“, vestavěné do opěrné zdi obklopující kostel sv. Mikuláše.

Historie epitafu

Epitaf vznikl v přechodném období mezi renesancí a barokem, kdy se v regionu tvořily bohatě zpracované náhrobní desky zobrazující zesnulé v modlitebních pozicích. Pochází z hřbitova, který fungoval u předchozího farního kostela a byl zrušen v roce 1885 během příprav na stavbu současného neogotického chrámu.

Spolu s dalšími deskami — např. epitafem dětí Hieronima Kesslera (1617) a epitafem Franze Rosenberga (1798) — byl epitaf Judity sekundárně přenesen a zazděn do opěrné zdi ze strany ulice Kościelna. Dochovaný německý nápis potvrzuje rok vzniku desky.

Umělecký popis epitafia Judity

Materiál a forma

materiál: pískovec, typický pro regionální kamenickou tvorbu 17. století

forma: svislá deska s výrazně profilovaným rámem

Zobrazení a styl

zobrazení: postava ženy — Judity — znázorněná v modlitební pozici, čelně, se sepjatými dlaněmi v úrovni hrudi

styl: pozdní renesance / raný barok

Dekorace

dekorace: jemné rostlinné ornamenty, jednoduchá náboženská symbolika typická pro období protireformace

Na obdélníkové desce je patrná postava ženy v modlitební pozici, zasazená do dekorativního architektonického rámu. Německý nápis, reliéfní ornamentální prvky, jemně modelovaná tvář a náboženská symbolika (např. motiv věčnosti a naděje na zmrtvýchvstání) dodávají desce výjimečný charakter.

Navzdory času a erozi zůstávají detaily obličeje a držení postavy stále čitelné, což umožňuje ocenit uměleckou zručnost kameníka.

Epitafium Judyty před provedením restaurátorských prací

Epitafium Judity po provedení restaurátorských prací

Epitafium Frantze Rosenberga (1798)

Epitaf Frantze Rosenberga, datovaný rokem 1798, patří k nejvýznamnějším pamětním deskám dochovaným u kostela sv. Mikuláše v Nowé Rudě. Je vyroben z pískovce a představuje klasicistní styl s typickými, střídými a elegantními formami konce 18. století. Deska byla sekundárně přenesena ze starého hřbitova u kostela a zadržena do opěrné zdi obklopující současný chrám.

Historie a původ

Epitaf připomíná Frantze Rosenberga, jednoho z obyvatel Nowé Rudy z konce 18. století, patřícího k místnímu měšťanstvu. Pochází ze starého hřbitova u tzv. barokního kostela Horního Města, který existoval do roku 1884. Po jeho zničení a následné likvidaci hřbitova v roce 1885 byly vybrané desky — včetně Rosenbergova epitafu — zachovány a začleněny do nově vybudované opěrné zdi obklopující kostel.

Umělecké rysy:

- na desce se zachoval čitelný německý nápis z roku 1798 a dekorativní orámování typické pro pozdně barokní a raně klasicistní práce této doby
- **styl:** pozdní baroko přecházející v klasicismus
- **materiál:** pískovec
- **charakteristika:** obdélníkový tvar, vyvážený, symetrický rám, čitelná německá inskripce, elegance a minimalismus typické pro konec 18. století

Epitaf se vyznačuje strohou formou bez bohaté ornamentiky — odpovídá to estetice klasicismu, která upřednostňovala jednoduchost, rovnováhu a harmonii.

Epitaf Frantze Rosenberga před provedením restaurátorských prací

Epitafium Frantza Rosenberga po provedení konzervačních prací

Epitaf Děti Hieronima Kesslera (1617)

Epitaf dětí Hieronima Kesslera patří k nejstarším a zároveň nejdojemnějším sepulkrálním dílům umístěným ve zdníku u kostela sv. Mikuláše v Nowé Rudě. Tato kamenná deska z roku 1617 připomíná děti z rodu Kesslerů – rodiny, která byla po staletí spjata s historií města.

Krátká historie

Rodina Kesslerů patřila k významným měšťanským rodům Nowé Rudy. Epitaf dětí, financovaný jejich otcem – Hieronimem (Hieronymem) Kesslerem, představuje výraz silného rodinného vědomí a hluboké víry, typické pro městskou komunitu 17. století.

Původně se deska nacházela na hřbitově u barokního farního kostela. V druhé polovině 19. století, při zahájení stavby dnešního novogotického chrámu, bylo epitaf pečlivě zachováno a druhotně vsazeno do opěrné zdi u ulice Kościelnej, kde je k vidění dodnes. Deska zobrazuje stojící postavy dětí v modlitebním gestu s německým nápisem ve spodní části.

Umělecký popis

Na desce ze světlého pískovce jsou vyobrazeny postavy dětí v modlitebním postoji se sepjatýma rukama – typický motiv sepulkrálního umění raného baroka.

Charakteristické prvky:

- drobné dětské postavy ztvárněné symbolickým způsobem
- náboženské motivy zdůrazňující naději na věčný život
- řezaný rám odkazující ještě na pozdní renesanci
- německá inskripce, dnes částečně setřena působením času

Navzdory znatelným stopám eroze si epitaf zachoval mimořádnou historickou i uměleckou hodnotu.

Epitafium Děti Hieronima Kesslera před provedením restaurátorských prací

Epitafium dětí Hieronima Kesslera po provedení konzervačních prací

Informace pro návštěvníky

Umístění tabule a epitafií

- Kostel sv. Mikuláše
- ul. Kościelna, 57-400 Nowa Ruda
- v opěrné zdi na západní straně
- plně přístupné zvenčí – lze je prohlížet kdykoli během roku

Proč stojí za to je vidět?

- je to jeden z nejstarších dochovaných písemných památek Nowé Rudy
- odhaluje historii farnosti starou téměř 400 let
- je součástí unikátní řady desek ze 17.–18. století
- výborně ukazuje tradici uchovávání starých nápisů v hradbách – praxi běžnou na Dolním Slezsku
- představuje krásný příklad staré kamenické práce

Kulturní význam

Epitaf Frantze Rosenberga je důležitým svědectvím života někdejších obyvatel Nowé Rudy a místních sepulkrálních tradic. Jako součást souboru desek ve zdi u kostela vytváří jedinečné lapidárium paměti, které ukazuje kontinuitu dějin města v průběhu tří století.

Doporučení pro návštěvníky

- Nejlepší světlo pro fotografie: odpoledne.
- Desky jsou památkou – prosíme nedotýkat se jich a neopírat se o zed'.
- Objekt se nachází venku, u klidné ulice.

Projekt obnovy

Tabule fundace a epitafie byly obnoveny v rámci projektu:

Projekt „Když kámen promlouvá o historii regionu“

registrační číslo G.019.02.0053

je spolufinancován z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj v rámci

Programu Interreg Česko-Polsko 2021–2027,

prostřednictvím Euroregionu Glacensis, který spravuje Fond malých projektů.